

ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կես տարվանը 6 ռուբլ:

Առանձին համարները 7 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյան խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցեն. Тифлисъ. Редакция «Мшахъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տոն օրերէն):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաբանչիւր բառին 2 կոպեկ:

ՆԵՐԿԱՅ 1889 ԹԻՒՆ

„ՄՇԱԿ“

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐԻ

ԲԱՃԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ ԵՒ
Բացված է կէս տարվայ բաժանորդագրու-
թիւնը:

«Մշակ» տարեկան գինն է—10 ռ., կէս տար-
վանը—6 ռուբլ:

Գրվել «Մշակին» կարելի է ՌՄԲԱԳՐԱՍԱՆԸ
(Բարձրագույն և Բաղադրական փողոցների անկի-
նում, տուն Թամաշիլի):

Օտարազգայացիների պէտք է զիմեն հետեւալ
հասցեով. Тифлисъ, Редакция «МШАХЪ», իսկ
արտասահմանից. Tiflis, Rédaction du journal
arménien «MSCHAK»:

ԲՈՎԱՆՆԻԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մոռացված խօսքեր.—ՆԵՐԿԱՅ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ.
Նամակ Մեծ-Ղարաբաղից. Նամակ Խմբագրին.
Նամակ Խմբագրին. Ներքին լուրեր.—ԱՐՄԱՔԻՆ
ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ֆրանսիական պարամենտի պահ-
պանողական կուսակցութիւնը. Նամակ Թիֆլիս-
ից.—Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱՅԻՐՆԵՐ.—ԲՈՐՍԱ.
—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ Պա-
րիզից.

ՄՈՒՆԱԿԱՆ ԽՈՍՔԵՐ

Որքան էլ մեր հասարակական կեանքի դիտողը
լաւատես լինի և որքան էլ նա ցանկա-
նայ օգտի միտում ձեռնադրու, բայց և այնպէս
իրական կեանքի մէջ տեղի ունեցող երեւոյթները
և նրանց խորն ուսումնասիրութիւնը ստիպում են
չափ անդամ խոստովանել, որ ժամանակակից
կեանքը այնպիսի յատկանիշն էր ունի, որոնց
համար կարելի է կարծիք ունենալ միայն ապա-
գայի, այլ նոյն իսկ անցեալի առաջ:

Մեր ժամանակակից կեանքի այդ տեսակ յատ-
կանիշներէն է և այն, որ հասարակութեան նոյն
իսկ նրա առաջատար մասի մէջ մոռացված են
իդէալ, խիղճ, առաջադիմութիւն, ըս-
կաբանք, հայրենիք, մարդկութիւն խոս-
քերը, խօսքերը, որոնք իրանց մէջ ահալին մտքեր
են պարունակում, որոնք փրկարար խաբիսի
կարող են լինել ամեն մի հասարակութեան հա-
մար, և որոնց մէջ ամբողջ մարդկութիւնը միշտ
վերակենդանութիւն կարող է գտնել...

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՊԱՐԻԶԻՑ

I

Յունիսի 5 (17) վերջին վիճանայից երկաթու-
գն տոմսակը Պարիզ գնալ ու գալու համար
Այդ տոմսակը ոյժ ունի 40 օր ժամանակ և զը-
նացքը հասնում է վիճանայից Պարիզ 33 ժա-
մուսի Մի ուրիշ գնացք կայ, որը վիճանայից հա-
նում է Պարիզ 24 ժամում, բայց նա աւելի թանկ
է, ունի միայն վարձանների առաջին կարգ, և
տոմսակը ոյժ ունի միայն երկու շաբաթ ժա-
ման իմ տոմսակով, որը 40 օր ժամանակ ունի,
արժէ ընդամենը 180 ֆրանկ, հասցնում է ճանա-
պարհորդին վիճանայից Պարիզ 33 ժամում, ևս
իրաւունք ունիմ գնալ Պարիզ մի ճանապարհով և
վերադառնալ վիճան մի այլ ճանապարհով, օ-
րինակ կարելի է գնալ Էլզասի վրայով, իսկ վե-
րադառնալ Շվեյցարիայով: Ես յայտնեմ էլ արեւի:
Յունիսի 17-ին (5) ես ժամը 8-ին երեկոյան
ճանապարհ ընկալ վիճանայից դէպի Պարիզ և

Այդպիսի տխուր, դուրս է անցողական երեւոյթ-
նկատել կարելի է և օտար աղքատների կեանքի մէջ,
— ինչ մեծ սիրտներ մեր աղքատներին, — և այսօր
նոյնը արտայայտվել է և մեր կեանքում, ուր ոչ
թէ միայն բարձր չէ պահվում սկզբունքներ, իդէալի
և առաջադիմական գաղափարների զրոյակը, այլ
մինչև իսկ շատ անգամ ոտի տակ տալով, ցեխո-
տում և կեղտոտում են նրանք Մեր ներկայ
կեանքի մէջ այդ տխուր երեւոյթը հաստատող
փաստեր շատ կան, հարկաւոր է միայն կոյր չը
լինել, հարկաւոր է միայն բարոյական անվեհե-
րութիւն ունենալ բաց աչքերով նայելու այդ
փաստերի վրա, և տեսնելու այդ փաստերը ի-
րանց յուսահատեցնող կերպարանքով: Եւ մի փո-
քրէ ուղղութեամբ հետեւելով մեր կեանքի ըն-
թացիկ երեւոյթներին, դիտելով այն բոլորը, ինչ
որ կատարվում է հասարակական գործերի ա-
պարիզում, նոյն իսկ ինտելիգենտ դասի ձեւերով,
չափ հեշտութեամբ կարելի է այն եղբակցու-
թեան գալ, որ այդ սկզբունքներ, իդէալ, մարդկու-
թիւն, խիղճ և առաջադիմութիւն խօսքերը՝ իբրև
աւելորդ մի բնու՝ ծաղած և մի կողմ են դրած, և
այդ պատճառով իրականութեան մէջ այնպիսի
տեսարան է ներկայանում, որ իրաւունք է տա-
լիս բացականչելու. «մենք չունենք իդէալներ,
սկզբունքներ մեր կեանքում մեռած բառ է, իսկ
խիղճը մի աւելորդ յատկութիւն»:

Ընթերցողի մէջ որ է կասկած չը թողնելու
համար, այլ և չը ցանկանալով որ մեզ մեղադրեն
այն բանի մէջ, թէ առանց փաստերի առաջ ըն-
դրու եղբակցութիւններ ենք անում, կը ցան-
կանայինք մէջը միւսի յետեւից մեր միտքը հաս-
տատող փաստեր առաջ բերել,—բայց մեր յո-
ղաւոր չափը այդ չէ կարող թոյլ տալ, որով-
հետև փաստերի յետեւից ընկնելով, մենք առաջ
պէտք է բերենք այն բոլորը, ինչ որ կատարվում
է մեր կեանքի, մեր հասարակական գործերի,
մեր զբաղմունքների և մասնով մէջ իսկ դա
անվերջանալի կը լինի, քանի որ ամբողջ կեանքը
մեծ մասամբ այդ տեսակ փաստերից է բաղկա-
ցած...

Տեսնելով ժողովրդի, նոյն իսկ կրթված դաս-
կարգերի մէջ այն սովորական թրեհաւատու-
թիւնը և անտարբերութիւնը, որ կայ դէպի ա-
ռաջադիմութեան գործը, լսելով շատ անգամ
այնպիսի գաղափարներ, թէ չափից դուրս լու-
նայութիւն կարող է վազցնել մեր ժողովրդին,
ինչպէս կարելի է կասկածել և չը բացականչել
թէ այդ, մեր հասարակութեան մէջ մոռացված է
առաջադիմութիւն խօսքը:

Ձեր շուրջը նայեցէք, տեսէք մարդկանց դո-
ւրս...

ձերը, ընկնեցէ նոյն փոխ այդ մարդկանց արար-
մունքները, որոնք պէտք է օրինակ տալին ժող-
ովրդին, և որոնք հրապարակ են եկել իբրև թէ
հասարակական խնդիրներ պարզելու և ըսկզ-
բունքների ծառայելու, տեսէք թէ ինչպէս նոյն
իսկ այդ սկզբունքներ ծառայելու կանչված մար-
դիկ իրանց մանր-մունք շահերի և կապիւրդնե-
րի համար ոտի տակ են տալիս սկզբունքը, և
զուր առանց խղճահարկելու կը կրկնէք, որ այս,
մոռացված է սկզբունքը բառը:

Իսկ մի կեանք, որտեղ մարդիկ ապրում են
ամենանեղ ճգնաժամներով, և մի հասարակութիւն,
որի մէջ լայն գաղափարներով ոգևորվել և այս
ու այն իդէալին ծառայելու առնուառն արտա-
սովոր, և բացառիկ բան է համարվում, ինչ ի-
րաւունքով կարող է առել թէ իր մէջ իդէալը
մոռացված չէ, և թէ ինքը իր միջից կարող է
ծննդնել գաղափարի և իդէալի ծառայող այնքան
մարդիկ, որ դրանք բացառութիւններ չը համար-
վին: Եւ եթէ այդ այդպէս է, ապա որոնք են
այն դէպքերը, որոնց անսնելով կարելի լինի ա-
սել, թէ այդ, մեր կեանքի և մեր ճգնաժամների
մէջ կան բարձր իդէալներ, և վերջապէս, որոնք
են այդ իդէալներին ծառայողները, ցոյց տուե-
ցէք...

Եւ վերջապէս ինչպէս կարող են խիղճ, ի-
դէալ, սկզբունք և այլ այդպիսի խօսքերը տի-
րապետող հանդիսանալ մեր հասարակութեան
գործերի մէջ, քանի որ այդ բոլորը՝ և իդէալնե-
րի ծառայելու, և սկզբունքների հաւատարմութեան
վերջ կեանքի մէջ համարվում է մի շատ փշո-
ւած և անպարտաւոր, որը կարող միայն գուցէ յափ-
տախտիկ երկտեսարանութեան համար դրաւել լի-
նել: Կրկնում ենք, ինչ իդէալ, սկզբունք կարող
է լինել մի այնպիսի հասարակութեան մէջ, ուր
ամեն քայլափոխում կարելի է լսել այնպիսի
խօսքեր, լեզուներ, ինչ իդէալ, ինչ սկզբունք,—
դա ճանկարութեան գործ է...

Այդ չէ նշանակում, արդեօք, որ իդէալ, խիղճ,
սկզբունք, մարդկութիւն և այլ այդպիսի խօսքե-
րը, մեր հասարակութեան համար այնպիսի խօս-
քեր են, որոնք զրաւել և գեղեցիկ են միայն
իբրև դատարկ խօսքեր, շատ համակրելի են,
կընթէ օրիայի մէջ են, իսկ իրականութե-
ան մէջ նրանք մնում են անմասնելի, և ան-
իրագործելի, մեռած և հալածված:

Ահա հիւսն այդ հանդամանքն է, որ դուրս է
բռնել մեր բոլոր գործերի միջից այդ խօսքերը, ո-
րոնք այն աստիճան ոտի տակ են ընկել և այն-
քան մոռացվել են, որ նրանց մասին խօսել և
պատճառով Այդ տեսակ հիւրանոցում անհարկն
էր մնալ, մանաւանդ որ նա հեռու էր Տրոյադէ-
րո ասված շինութիւնից, որտեղ կոնգրեսներ
նիստեր պէտք է լինեն և նոյնպէս հեռու էր
ցուցահանդիսից: Հարկաւոր էր միայն լուացվել
հաղթել և ժամը 10-ին գնալ կամ ֆրանսիական
գործերի ընկերակցութեան քարտուղար պ. Ժիւլ
Լէրմանայի մօտ, կամ պ. Հիւրի Լէվիի մօտ, ո-
րին յանձնված էր ամեն տեսակ ղեւորութիւններ
տալը կոնգրեսի անդամներին: Եւ ահա այդ պա-
րտնքների օգնութեամբ ևս նոյն օրը գտայ Տրոյա-
դէրոյի ոչ հեռու, Champs Elisés-ի մօտ, մի շատ
գեղեցիկ բնակարան, երկու սենեակից բաղկացած
և համեմատաբար շատ էփան: Հանգստանալուց
յետոյ, ես նոյն օրը, այն է 19-ին յունիսի, զը-
նացի ֆրանսիական գործերի ընկերակցութեան
դասնակալ: Այստեղ պ. Հիւրի Լէվի յայտնեց
ինձ, որ «Մամուլի միջադրանքի կոնգրեսը» այս
տարի լինելու չէ, այլ նրա տեղ լինելու է «Վը-
րոնների միջադրանքի կոնգրեսը», որը բացվելու
է միւս օր, յունիսի 20-ին: Այսպիսով ևս ուղիղ
հասայ Պարիզ կոնգրեսի բացման նախընթաց
օրը: Այդ կոնգրեսի պրոգրամայի մէջ մտցրած են
և մամուլին վերաբերեալ ամենանշանաւոր կետե-
րը:

Նրանց յիշեցնելը կը նշանակէ շատերին առիթ
տալ ժպտալ ու...

Ի. Մ.

ՆԵՐԿԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՄԵԾ-ՂԱՐԱՔԻՆԱՍՅՈՅ

Յունիսի 12-ին

Մաղիկը շարունակում է աւելանալ, թէև ոչ
նախկին կատաղութեամբ. առանց արտասուքի
գրեթէ ընտանիք չը մնաց. կորուստը զգալի է.
ծերերն անգամ չեն յիշում ծաղիկ այս տեսակ
բուռն յարձակումները: Խշտանութիւնը վերջա-
պէս կարեւոր համարեց ուղղութիւնը դարձնել.
Բժիշկ եկաւ, ֆելդշերներ նշանակվեցան, ձեռք
առնվեցան բժշկական միջոցներ, բայց տգէտ
ամբօրը, անընդունակ շինական վարչութիւնը՝
միացած իրանց կատաղի թշնամու հետ՝ արհա-
մարհեցին գիտութիւնը: Մեր հասարակութիւնը
մի անգամ էլ գործնականապէս ապացուցեց իր
մտաւոր սնանկութիւնը և մաղաչափ անգամ չը
բարեհաճեց բաժանվել իր փայտաշաճ նախապա-
շարմունքներից, օգտվել գիտութիւնից: Քննադատի
օգուտ քաղելով մեր խորին ագիտութիւնից և
բոլորովին անպատրաստ գտնելով մեզ՝ ճնշեց իր
ծանրութեան տակ, ծանր վերքեր բանալով մեր
սրտի խորքերում, որոնց թունալից պալանքի
հետքերը երկար-երկար ժամանակ չեն անհետա-
նայ: Որքան և դժուար գործ է մարանչել տիրա-
պետող մոլորութիւնների դէմ, որքան թոյլ և
անզոր դրանք մեզ միջման ասպարիզում, այսու
ամենայնիւ չը պէտք է յուսահատուիլ. պէտք է
ամենայն ուժով դիմադրել. պատերազմի դաշ-
տում առաջին զինուորները ընկնում են, յաղ-
թութիւնը յետիններն են տանում, փոյթ չէ թէ
կը յաղթվենք, թող միայն մեր պարտքը կատա-
րած լինենք դէպի այն ժողովուրդը, որը մեզ
պատասխանում է սառն արհամարհանքով... Մը-
խիթարական երեւոյթ է, որ մեր հողերակաւու-
թիւնը իր քաղաքների մէջ չէ խնայում մեր բա-
րոյական հիւանդութիւնները հարուստը, բայց
առաւել միջիցված կը լինենք, եթէ մեր հա-
սարակութեան ուղիմամտ մասը, որ տարաբաղ-
դարար դեռ ևս փորել է թուով, ձեռնպահ չը մը-
նար, այլ ըստ ամենայնի աջակցեց սուրբ գոր-
ծին: Մտաւոր ծայրով ճշմարտութիւն տարածել
դժուար գործ է. ժողովրդի ձեռքը պէտք է բա-
րոյական զէնք տալ փորել ի շատէ գիտակցաբար
գործելու համար: Այդ զէնքը գիտութիւնը գտել

Ես հարցրի պարտնից՝ ինչի չը կայացաւ մա-
մուլի միջադրանքի կոնգրեսը. պատասխան եղաւ,
որ օտարադիր պարտնիքները մեծ անտարբե-
րութեամբ վերաբերված լինելով դէպի այդ կոն-
գրեսը, նա, եթէ կայանար, միմայն բուն ֆրան-
սիական և ոչ թէ միջադրանքի բնաւորութիւն
կունենար:

Նոյն իսկ առաջին օրից սկսած, ինձ ընդու-
նում էին ամենասիրալիկ կերպով գործներ ըս-
լոր չըլաններում. ամենքը զարմանք էին յայտ-
նում որ մի հայ կարող է տիրապետել ֆրանսիա-
կան լեզուն և ապա որ 9 օրում առանց ոչ մի
տեղ հանգստանալու, կարելի էր Թիֆլիսից Պա-
րիզ հասնել: Հաղիւ ժամանակ ունեցալ նոյն օրը
տեղափոխվել իմ նոր բնակարանս և արդէն սե-
զանի վրա գտայ նոյն երեկոյան համար, պ.
Լէվիի ատորագրութեամբ մի հրաւեր, մամուլ-
ցիւն երեկոյթի, Ծոծ-Գանտին փողոցում զըտն-
վող մի տանը, որտեղ կոնգրեսի բոլոր անդամ-
ները պէտք է միմանց հետ ծանօթանային:

Այստեղ ի գէպ կը լինի յիշել, թէ ինչպէս
չուտ են հասնում իրանց հասցեով քաղաքային
փոստով ուղարկվող բաց նամակները: Մօտ 3 ու
կէս միլիոն բնակիչ ունեցող ահադին Պարիզի
բոլոր ծայրերից նամակները մի ժամում հասնում

է և մեծ աշխատութիւն չէ պահանջում մեղա-
նից նրան գործադրելու: Եթէ մենք սովորեցնենք
յարգել զիտութիւնը, ոչ այսպէս արտասուք կը
թափելինք և ոչ երկնառաք պատիւ կը համարե-
ինք: Բնութեան կանօն է. անդէնք մարդը միշտ
ստիպւած է զրուխ խոնարհեցնել զինված մար-
դու դէմ. չեն ուզում յաղթվել, զինվիր և
զու:

Եթէ մեր մանուկները իր ժամանակին պատ-
աստված լինէին հմուտ ֆէլդշերի կամ ծաղկահա-
տի ձեռքով, զոհերի թիւը անհամեմատ աւելի
քիչ կը լինէր և եթէ հարկերից աւելի մանուկները
յարկաւանակաւորվին ուղարկեցինք, զրանով
պարտական ենք միմիայն նրան, որ անշնորհ զը-
տնկեցանք զիտութեան զիտից օգտվել, չը նա-
յնով որ կառավարութիւնն էլ գործը հնչեցա-
նում է, ամենայն տարի ծաղկահատներ ուղար-
կելով թող մեզ մասնագէտ չանեն մի քանի
բացառութիւններ վրա, որոնց պատուաստումը
հաւանականօրէն բարեկամ չէ կողմ. վերջապէս
չը կայ օրէնք առանց բացառութեան. եթէ 100
մեծողից 4—5 է միայն պատուաստած եղել,
(կրկնում ենք զուրկ անաշտ), այդ արդէն զո-
րոյ վատտ է ձայն տալ պատուաստման օգտա-
կարութեան մասին: Լուսաւոր երկիրներում
ծաղկահատութիւնը արդէն պարտադիր է և սու-
զանքի է ենթարկվում այն ծնողը, որ մեղան-
չում է այդ օրէնքի դէմ. յայտնի է, որ Եւրոպա-
յում ծաղկը ալ ևս մեծ աւելումներն չէ գոր-
ծում, որ ծաղկի ամենախիտ յարձակումներն
մասնակց անգամ կարողացել են աղաթել նրա
սուր ճանկերից, կրկին պատուաստելով ոչ միայն
մանուկներին, այլ և չափահասներին:

Քիչ չեն նպաստում ծաղկի տարածման մեր
յարգելի կանայք իրանց ծայրայեղ տղիտու-
թեամբ. առանել ճշտ է ուղտը ասդի ծակով
անցկացնել, քան մեր կանանց մի խօսք հասկա-
ցնել. կուղես հրեշտակի լեզուով խօսիր, այսու ա-
մենայնիւ անկարող ես նրանց համոզել, որ հի-
ւանդին այցելութեան գնալ, ննջեցեալի դադարը
չը շարաւորել, համբուրել, ժամբող չես տալ ծաղկով
վարակված տան մէջ և ապա վերադառնալով
զրկել իր որդուն, ծոցում քնացնել, հնարաւոր
տներում, առողջը հիւանդից չառանձնացնել, այդ
նշանակում է նաւթ լցնել մանուկների վրա և
կրակ տալ: Որչափ ապուշ պէտք է լինի մարդ,
որ բարեկամի անտեղի նեղանալը զերգասէ իր
սիրասուն անտեղի կեանքից. այսչափ խելացի
են մեր կանայք: Ահաւարակ ապացուցված է,
որ ոչ մի վարակիչ հիւանդութիւն հաղորդակցու-
թեան միջոցով այնպէս արագ և զիւրի կերպով
չէ տարածվում, ինչպէս ծաղկի: Բայց եթէ ըն-
դունենք էլ, որ դա երկնային պատուհան է, այ-
սու ամենայնիւ երկնքի բարկութիւնը ինչեցեւոր
միակ զէնքը զիտութիւնն է. այլ կերպ տղիտու-
թեան ծանր հարուածները անպակաս կը լինեն
մեր զլիքից: Խորհուրդ կը տայինք տեղացիներին
ուշադրութեամբ կարգել բժ. փնջումաձեանի օգ-
տակար աշխատութիւնը ծաղկի մասին և աշխա-
տել որքան հնար է արծարծել զիտութեան տար-
րական սկզբունքները, աշխատել հասկացողների
թիւը մեծացնել, զրանով միայն կարելի կը լինի

են իրանց հասցէով, ուղարկելով քաղաքի փողոց-
ների տակ դարձված խողովակների միջոցով և
մղվելով օդի ճնշմամբ (պնէմատիկան խողո-
վակներ, tubes pneumatiques): Պարիզը լի է այդ
տեսակ հրաշալիքներով....

Ես տեսել էի Պարիզը քսան տարի առաջ Նա-
պոլէոն III-ի թաղաւորութեան ժամանակ, և այ-
ժմ, ի հարկէ, հազարի փոփոխութիւն գտայ այդ
համաշխարհային քաղաքում: Գեռ ցուցահանդէսը
չը տեսած մարդ մի տեսակ զիւրիք տպաւորու-
թեան տակ է գտնվում.... Հրաշալի շինութիւն-
ներ, լայն փողոցներ, լայն տրոտուարներ, անե-
րեակայելի երթևեկութիւն ոչ թէ միայն առաջ-
նակարդ, բայց և երկրորդական փողոցներում,
մեծ մասամբ ասֆալտով ծածկված փողոցները,
որոնք օրը երկու անգամ, առաւօտեան և երեկո-
յան, աւելում, մաքրվում, լուացվում են, ամեն
տեղ կանաչադարձ հրապարակներ, թաղ բուսա-
կանութեամբ այգիներ, սկուէրներ, ամեն տեղ
զովաղնոց, հրաշալի ֆոնտաններ—այդ բոլորը մի
զիւրիք տպաւորութիւն է գործում անտուր, նո-
րեկ մարդու վրա....

Ջարմանալի քաղաք է այդ Պարիզը. այստեղ
կենտրոն վառ կերպով շարունակվում է մինչև ուշ
գիշերը, անհարազդելի կենդանութիւն է տիրում
բոլոր փողոցներում ամբողջ գիշերը,—բայց այնու

չարքը արմատում խեղդել, և աղաւտ մնալ ծաղկի
բուռն յարձակումներով:

Ղարաբաղի մասին

ՆԱՄՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թաւրիզ, յունիսի 10-ին
Պատուական լրագրիչ № 55-ի մէջ կարդացի
մի յօդուած, ստորագրութեամբ պ. Առաքելեան-
ցի, որի բովանդակութիւնը զլիաւորապէս վերա-
բերվում էր թաւրիզեան վաճառականայեւ
պ. Սարգիս (Սասիկ) Յովնանեանի, և այդ գրուած-
քի հետ կցորդած էր մի նամակ իբրեւ իմ կող-
ման զրկած առ Նոր-Ջուղայեցի պ. Գալուստ
Ա. Վարդանանց: Հրապարակով հերքում և բո-
քում եմ թէ՛ յօդուածագրի առաջ. բերած այնպի-
սի բովանդակութեամբ նամակը միանգամայն
կեղծ հեղինակութիւն է:

Ստեփաննոս Եպիսկոպոս Մխիթարեանց

ՆԱՄՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թաւրիզ, յունիսի 10-ին
Թաւրիզի հայոց առաջնորդ Ստեփաննոս Եպիսկո-
պոս Մխիթարեանց «Մշակի» սոյն համարում
տպված իր նամակով պնդում է, թէ «Մշակի» №
55-ի մէջ իմ ստորագրութեամբ տպած «Նամակ
խմբագրին» յօդուածում առաջ բերած՝ «Մխիթա-
րեան Եպիսկոպոսի կողմից պ. Գալուստ Վար-
դանեանին դրած նամակը կեղծ է»:

Պարզեմ եմ համարում կրկնել, որ այդ նամակը
գրված է Ստեփան Եպիսկոպոսի ձեռքով յիշեալ
պ. Գալուստ Վարդանեանին և ես նրա պատճե-
նը ստացած եմ նոյն իսկ պ. Վարդանեանից
թաւրիզում, անդիական բանկում, նոյն բանկի
զանձագրէ պ. Սարգիս Նազարեկեանի ներ-
կայութեամբ ինքն ա. Վարդանեան ցոյց տալով
ինձ Եպիսկոպոսի ինքնագիր երեք նամակը, ե-
րեքն էլ իրան ուղղած, իսկոյն և եթ խնդրեց պ.
Ս. Նազարեկեանից արտագրել այդ երեք նա-
մակը և յանձնել ինձ պատճենները, խնդրելով
հրատարակութեան տալ թիֆլիսում: Յոյս ունեմ,
որ պ. Նազարեկեան կը վկայէ ճշմարտութիւնը
և ես թաւրիզ վերադառնալով մտադիր եմ օրի-
նական քննութիւն պահանջել ձեռնհաս իշխա-
նութեան միջոցով և արդարութիւնը, ինչպէս
այդ, նոյնպէս և ուրիշ գործերում, պարզել տալ:
Խցի առ այժմ հետեւեալ համետ հարցն եմ
անում.—ինչու այդ նամակում Մխիթարեան Ե-
պիսկոպոսը և ոչ մի բառ չէ բռնում այն հան-
դամանքի մասին, թէ արեւօք նոյնպէս սուտ է,
որ Սասիկ Յովնանեանի որդուն, իբրեւ աղբատի,
ընդունել տուել է Ղարաբաղի ճեմարանում...
կամ դրա մասին գոցէ ձեռնառն չէ խօսել....

Հ. Առաքելեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒԲԵՐ

Ինչպէս անկասկած յիշում են ընթերցողները,
անցեալ տարի նոյեմբեր ամսին կայացաւ հայոց
Դրամատիկական ակումբի ընդհանուր ժողովը, որը
ամենայնիւ շատ վաղ առաւօտեան նորից կենտրոն
է սկսվում: Պարիզ գեռ չը հասած՝ ես լսում էի
ամեն տեսակ սարսափեցնող լուրեր Պարիզի այժ-
մեան դրութեան կամ վիճակի մասին. ասում
էին սարսափելի թանգութիւն է տրուում այստեղ,
շատ անգամ հայի պակասութիւն է զգացվում,
խմբում ջրի պակասութիւն է զգացվում, փո-
ղոցներում անհնարին է կառքեր գտնել, առ-
հասարակ ուտելիքները պակասութիւն է զգաց-
վում.... Սակայն այդ բոլորը հիմնովին սուտ
յայտնվեց: Գուցէ ոչ մի ժամանակ ամեն բանի
այդքան մեծ առատութիւն չը կար Պարիզում,
որքան ներկայ ցուցահանդիսի ժամանակ: Այժմ
այն հիւրանոցների սենեակները փոքր ինչ թանգ
են և կամ բոլորն էլ բռնված են լինում, կամ
եթէ ազատվում են, սովորական ժամանակի գը-
ներից փոքր ինչ թանգ են, բայց ոչ թէ այնքան
հրէշաւոր թանգ, որքան պատմում էին: Քիչ ըն-
տելանալով Պարիզին, կարելի է մասնաւոր անե-
րում բաւական էման գնելով հրաշալի բնակա-
րաններ գտնել, ինչպէս և ես արեցի: Իսկ կառ-
քերով (ֆիակներով) լի է քաղաքը և նրանք ա-
մենին այնքան թանգ չեն, որքան պատմում
էին. քաղաքի մի ծայրից դէպի միւս ծայրը
գնալու համար վճարում էի ֆիակերի ընդա-
մենը 1 1/2 ֆրանկ, իսկ ծամը արեւ 2 ֆը-

մեռեց կաղմել մի յանձնաժողով՝ իմարտնի վե-
րաբերմամբ ղեկուցում տալու և միջոցներ առա-
ջարկելու հայոց թատրոնի գործը թիֆլիսում ա-
ռաջ տանելու համար: Եթե հիշեց այն ժամանակ
գուշակեցինք, որ այդ յանձնաժողովը իր անտար-
բերութեամբ կը թաղի թիֆլիսի հայոց թատրոնը
երկար ժամանակով: Եւ մեր այդ տխուր գուշա-
կութիւնը տարաբաղաբար կատարվեց: Անցան
ութ երկար ամիսներ և յանձնաժողովի գործու-
նէութեան մասին ոչինչ չէ լսվում և ոչինչ էլ չի
լսվի, քանի որ յանձնաժողովի անդամները մո-
ռացել են որ նրանք ընտրված են մի այդ տե-
սակ գործի համար, և նրանց վրա բարոյական
պարտաւորութիւն կայ: Ապա ինչպէս չը յիշել
Հէքսպիրի խօսքերը. «Հեկտորը նրա ինչն է, կամ
նա ինչ է Հեկտորի համար»:

Յունիսի 13-ից Կ. ՊՈԼՒՄՅԱՆ մեզ գրում են. «Պո-
լիսի աղգային ժողովը իր վերջին նիստին մէջ ըղ-
բաղված էր մի խնդրով, զոր յարուցած է երես-
փոխան պ. Տիրան Նազարեան՝ եկեղեցիներու
արժաթեղէն և ոսկեղէն իրերը հնազանդեմ
առաջ ծախել և անշարժ կալուածք դնել: Աղ-
գային ժողովը յանձնախումբ մը ընտրած է, եր-
կու աշխարհական և երկու եկեղեցական, այդ
խնդիրը քննելու»:

Կ. ՊՈԼՒՄՅԱՆ մեզ գրում են. «Մուշի կողմերում
յայտնի դարձած Մուսայ պէյ յունիսի 12-ին Պո-
լիս եկաւ. նա ճանապարհին ամեն տեղ փառա-
ւոր ընդունելութիւն է գտել: Մեկնեցեալ առաջ
Մուսայ պէյը մեծ քանակութեամբ բաղմամբա-
ւածեան հրաշաններ է տուել իր գուշակներին:
Մուշի կողմերում, ինչպէս տեղեկացրել են, ժո-
ղովրդից 20 հազար լուրի է հաւաքել իր ճանա-
պարհամասին համար»:

Գերատնայ պ. Աղամեան, ինչպէս մեզ տեղե-
կացնում են, յունիսի 13-ին Կ. Պոլիս վերադա-
ճաւ իր թատրոնական ճանապարհորդութիւնից:
Տաղանդաւոր ղեկաւոր միանգամայն դո՛ է ա-
մեն տեղ իրան ցոյց տուած բուռն համակրու-
թիւն լինել, թէ՛ ներկայացումները դրամական
կողմը համապատասխան չէ եղել այդ համակրու-
թեան....

ԶՄԻՌՆԻՆՍԿԻ մեզ գրում են, որ հաւանակա-
նաբար այնտեղի առաջնորդ կընտրվի Խորէն
Նար-պէյ արքեպիսկոպոսը:

ԶՄԻՌՆԻՆՍԿԻ մեզ գրում են. «Առաջնորդա-
կան տեղապահ Յովնա վարդապետ Ալիազեան
այս օրերս իլդիլի մօտ գտնվող Մադնիսիա քա-
ղաքը զնայով թաղական խորհրդը շնորհիւ, ա-
հարկու ծնծ կերած է վարդա ժողովրդէ: Ինչո՞ք
կիսամեռ եղած է: Եանցաւորներին շատերը
ձերբակալված են: Պատրիարքը թաղիկով ա-
նոնց պատժելը պահանջեց: Այդ նոյն դէպքը
առիթմով, որի զլիաւորները Մեքլինգէլ Եպիս-
կոպոսի կողմնակիցներ են համարվում, «Արեւել»
լրագիրը գրում է ի միջի այլոց հետեւեալը. «Այս
ցուաւի դէպքին մանրամասն տեղեկագիրն հասաւ

րանի: Եւ ինչ ղեղեկիկ և յարմար կառքեր,
չը նայելով որ մի հատ ձիով են լծած: Շատ լաւ
նախաճաշիկ կարելի է ստանալ 2 ֆրանկով,
չորս կերակուրից բաղկացած մի շիշ աւելի հա-
սարակ գինով, կամ կէս շիշ աւելի թանգ գինով
շատ համեղ ճաշ՝ կարելի է ստանալ 3 ֆրանկով:
Փողոցներում կը տեսնէք մրդեր և բանջարեղէ-
նի անտառի առատութիւն, հրաշալի մրգեր, օ-
րինակ եղակ, օրի ամեն մի հատիկը կալվել մե-
ծութիւն ունի, ղեղձ, հրաշալի, քաղցր և խոշոր
կեռաս և այլն....

Ես կարծում եմ որ օտարերկրեայ մամուլը
չիտումաք էր տարածում սուտ լուրեր Պարիզի
հրէշաւոր թանգութեան մասին, որպէս զի Վեսի
օր մնալով, ես կարողացայ յարմարվել այդ ա-
հաղին աշխարհում, որը Պարիզ անունն է կրում,
կարողացայ գտնել և էման բնակարան և ուտե-
լու էման տեղ, ինչ կը լինէր եթէ չաքաթներով
մնայի այստեղ: Ի հարկէ մեծ նշանակութիւն ու-
նի մի կողմից լեզուի տիրապետելը, իսկ միւս
կողմից որ և է ղիբը ունեցող մարդկանց հետ
ճանօթութիւնը:

Նոյն օրը, երեկոյեան 10 ժամին, հրաւիրված
լինելով զորդների երեկոյթին, ես գնացի Ծօսե-
Դանաէն փողոցում գտնվող 47 համար կրող

ի Պատրիարքարան: Զմիւռնիոյ Խառն Ժողովն
այդ տեղեկագրով կը յայտնէ թէ անկարգութեան
հեղինակը իրենց չափն անցուցած ըլլալով, տե-
ղական կառավարութիւնը ձերբակալել և բան-
տարկել է զնոսա: Զմիւռնիոյ կուսակալն հեռա-
գրական խիտ հրամաններ ուղղել է Մադնիսիայի
կառավարական պաշտօնէից՝ անկարգութեանց
առաջն առնելու համար: Տեղեկագիրը կը յար-
կէ այս ցաւալի լուրը Զմիւռնիա ժամանելուն,
գաւառական ընդհանուր, կրօնական ու քաղա-
քական ժողովոց, ինչպէս նաեւ ժողովրդեան կողմէ
ներկայացուցիչներ Մադնիսա գնացել և իրենց
ցուակցութիւնն յայտնել են: Յովնա վարդա-
պետի Սոքա խաղաղութիւնը վերահաստատել
և խաղաղարար պարագլուխն որ դժբաղ-
դաբար թաղական Խորհրդոյ ատենապետն է,
իր ընկերներով պաշտօնանկ ըրել և նոր թաղա-
կան Խորհուրդ մը կազմել են: Ա. Պատրիարք
Հայրն անմիջապէս թաղիկը մ'ուղղելով կայս.
կառավարութեան խնդրեց հարկ եղածն ի գործ
դնել:

ՕՂԻՍՏՅՈՒՄ մեզ գրում են. «Սմիս 13-ին երե-
կոյեան դէմ, մի քանի անյայտ անձինք նկատե-
լով, որ մի վաճառական կուսան տալի մի վա-
թիթ զրած վերադառնում է տուն, և համոզվե-
լով, որ այդ փող կը լինի, բայց առ քալ հետե-
ւում են վաճառականին, կողոպտելու նպատա-
կով: Մի խուլ փողոցում, իսկպն աւաղակներից
մէկը վախեցնելու նպատակով ատրճանակ է ար-
ձակում. վաճառականը վախից ընկնում է գե-
տին. չարագործներն անմիջապէս փախկն առ-
նելով և առաջուց պատրաստած կառքի վրա
նստելով անյայտանում են: Վաճառականի աստ-
ծին համաձայն փախկն մէջ 71 հազար լուրի
է եղած: Ոստիկանութիւնը չարագործներին մէկին
բռնել է»:

Կ. Պոլիս բոլոր լրագիրներում տպագրված է
Վանի նահանգապետ Խալիլ փաշայի մի մեծ և
պաշտօնական հեռագիրը, որը վերաբերում է
Վանի կողմերում նորերս տեղի ունեցած մի քա-
նի դէպքերին: Վշակին հետեւեալ համարում կը
հրատարակենք այդ վերին աստիճանի հեռագր-
քական և ուշադրութեան արժանի հեռագիրը:
Նոյն հեռագիրը տպագրված է և Կ. Պոլիս «Ա-
րեւել» լրագրի յունիսի 13/25-ի համարում:

Իշխան կառավարչապետ Դոնդուկով-Կորսակով
այս քանի օրերս պէտք է ուղևորվի դէպի Կարս,
այն կողմերում ճանապարհորդելու համար:

Յունիսի 19-ին կայացաւ թիֆլիսի քաղաքային
դումայի նիստը: Այդ նիստում ի միջի այլոց
քննվեցաւ կիրակի օրը խանութները փակելու
հարցը: Ներկայ թականի մարտ ամսին թիֆլիսի
մի խումբ գործակաւորներ, թւով 43 հո-
գի, խնդրեց էին տուել նահանգապետին, խնդ-
րելով պարտաւորեցնել վաճառականներին կի-
րակի օրերը խանութները փակելու: Այդ խնդ-
րի վերին գործակաւորները կողմ էին և 40 վաճա-
ռականների գրաւոր համաձայնութիւնը, որով

տուել: Երբ ես մտայ ընտարանը, արդէն յիսու-
նից աւելի անդամներ էին ժողովված: Ներկայ էր
Ֆրանսիական գրողներ ընկերակցութեան փոխ-
նախագահ պ. Հէնրի դը-Բորնիէ, ներկայ էին պ.պ.
Լէրմիտա, Լէրմի, Բաց, Բաթիլլեթ և շատ ուրիշ
ներ: Պ. Լէրմիտա ծանօթացրեց ինձ ներկայ զուս-
նակների հետ: Կային այդտեղ զերմանական, խա-
ւական, սպանիական, հոլանդական, չիլիցարա-
կան, լեհական քաղաքականութեան և մամուլի ներ-
կայացուցիչներ: Զարմանալի է որ Բորնիէն ոչ
ոք չը կար խումբ խումբ կանգնած թէյ, պոչն,
լիկեօրներ, լիմոնադ, կամ գարեջուր վայելելով,
—բոլորը միմեանց մէջ խօսում, վիճում էին, ան-
համբեր ուղաւարտվ վաղվայ հանդիսաւոր նիստին:
Ամեն լեզու էր լսվում խմբերում: Պ. Լերմիտա
ներկայացրեց մեզ, օտարերկրացի հիւրերիս,
փոխ-նախագահ, պ. դը-Բորնիէին, որը ողջունեց
մեզ մի կարծ, բայց սրտաշարժ ճառով, յայտնե-
լով մեզ որ վաղվայ նիստում ժողովի նախագահ
պ. Ժիւլ Սիմոն կը կարողանայ, կիմանայ իրա-
նից աւելի ճարտար կերպով խօսել.... Ժամը
11 1/2-ին բոլորս ցրվեցանք:

Վաղը, 8-ին (20) յունիսի, գորդները միջադ-
գային կոնգրէսի հանդիսաւոր բացումն է, Տրօ-
կադէթի պալատի դահլիճներին միում:

Գրիգոր Արծրունի

Նրանք յայտնում էին թէ համաձայն են կրթական օրենքը փակելու իրանց խանութները, եթէ այդ բանը պարտաւորեցնուի կը լինի բոլոր վաճառականներին համար: Այդ խնդիրը նախագահական վարչութիւնը ուղարկել էր քաղաքային վարչութիւնը, որը քննութեան ենթարկելուց դուրսի վերջին նիստում Գաղաթափին վարչութիւնը իր կողմից առաջարկեց փակել կրթական օրենքը բոլոր խանութները, բայց դեղատոմսերից, և այն խանութներէն, որոնք ուսուցիչներ են վաճառում: Այդ հարցի առիթով զանազան կարծիքներ յայտնվեցան, ուսուցիչները դարձնելով այն հանգամանքի վրա, որ կրթական օրենքը թիֆլիսի խանութները մեծ մասը արդէն գործադրում են այդ սովորութիւնը, քանի որ Միջին-Փողոցի և Բաղրամյանայի խանութները այդ օրենքը փակված են լինում: Գոյովինսկի պրոսպեկտի և Գլորիոսկայա փողոցների վրա եղած խանութներից շատերը համաձայնութիւն են տուել փակելու, եթէ այդ պարտաւորեցնուի կը լինի ամենքի համար, որոնք մի շատ անշնան մասն է շարունակում կրթական օրենքը բաց պահել խանութները և առևտուր անել: Բաւական վիճաբանութիւններից յետոյ դուրսն ձայների առաւելութեամբ ընդունեց վարչութեան առաջարկութիւնը, այն է արդիւնք վարչական օրենքը խանութները բաց պահել և առևտուր անել: Նոյն նիստում ձայնաւորեցին մի քանիսը խոսք գրեցին և այն մասին, թէ եթէ գործակալները այդ օրենքը պարտաւոր են, որ պէտք է անցկացնեն իրանց ազատ ժամերը: Ձայնաւորներից մէկը բացատրեց, որ արդեն փակված կը լինեն այն տեղերը, որ խաղում է շաշմանակ, և որ կը դիմեն պարտաւոր մնացած գործակալները: Ձայնաւորներից մի ուրիշը տեղի սրահում խանութները առաջարկեց փակել «Եւրոպայ» կոչված այգին իր փակահանդէսներով, հաւատարմութիւնը որ այդ մեծ բարձր կը բերի: Այդ առաջարկութեանը անմիջապէս հետեց ձայնաւորներից մէկի արդարացի նկատողութիւնը՝ թէ այդ դէպքում հարկաւոր կը լինի գուցէ և կուրսները փակելու...

Պաշտօնական «Кавказ» լրագրի № 161-ի մէջ սկսել է տպւել կողմնակա կառավարչապետ իշխ. Դոնդուկով-Կորոտկովի արած ճանապարհորդութեան նկարագրութիւնը, նոյն իսկ իշխանի հրամանով: Այդ նկարագրութիւնից առաջ կը բերում մի կտոր, «Մայիսի 17-ին, 12 ժամին, կառավարչապետը բարեհաճեց գնալ Ելմիսին, ծայրագոյն պատրիարքին այցելելու համար: Ձանդակների զոռանջիւնը աւետեց նորին պայծառ փայլութեան մոտեք վանքի մէջ, իսկ վանքի դռները իշխանին դիմաւորեցին սիրով: Զորս անդամները, որոնք ողջունեցին իշխանին սրբազան պոյն Մակարի կողմից: Նախ նորին պայծառ փայլութիւնը այցելեց սուրբ տաճարը, յետոյ ընդհանրեց աչքի անցնել իմացարանը, պատրիարքական գեղատեսիլ, թանկագին գաւազանները, հին պատկերները և Ելմիսին վանքի միւս հնութիւնները: Մի փոքր հանգստանալով վիճարանում, կառավարչապետը երկար խորհրդակցութիւն ունեցաւ հայոց եկեղեցւոյ արքեպիսկոպոս զըլիկ հետ այն զանազան հարցերի մասին, որ փոքր ինչ սրանից առաջ սրբազան պոյն Մակարին յուզում էին և վճռված էին ամենանպաստաւոր կերպով այն Բարձրագոյն բացատրութիւններով, որոնք տեղի ունեցան ներկայ տարում, կառավարչապետի Պետերբուրգում գտնված ժամանակ: Վեհափառի մօտ ճաշելուց յետոյ, ստանալով պատրիարքի հայրապետական օրհնութիւնը, կառավարչապետը վերադարձաւ Նիսն, տանելով իր հետ ամենահարկաւոր տպագրութիւն ծայրագոյն պատրիարքի տեսակցութիւնից և նրա հետ ունեցած մտերմական խօսակցութիւնից:»

Խմբագրութեան մէջ Նոյնուց ստացվեց 100 բուրձի, յոգուտ Բաֆֆիլի գրքերի հրատարակութեան, որ հաւաքել են մի խումբ հայ երիտասարդներ:

Տպագրելով մեր լրագրի ներկայ համարում թաւրդի առաջնորդ Ստեփաննոս եպիսկոպոս Սըլիմաբեանի նամակը, տպագրում ենք և պ. Հ. Աւարելեանի պատասխանը, որը թիֆլիսում գրեւորվելով, համաձայն մեր հրաւերին՝ պարզեցաւ այդ տարածաշրջանները, անմիջապէս մեզ յանձնեց Միլիթարեան եպիսկոպոսի դէմ «Մշակի» ներկայ համարում գնաղված պատասխանը:

ԱՆԷՐՍԱՆՈՒՊՈՒՆՑ մեզ գրում են, «Ամսիս 14-ին այստեղի հոգեւոր կառավարութիւնը, Նիսնայի կոնսիստորիայի հրամանի համաձայն, առաջարկել է այստեղի դպրոցների հոգաբարձութեանը վարժապետներին ուսնիւններից երեք տուր հանել, յայտնի նպատակով: Վարժապետները մտադիր են այդ մասին խնդրել առ կաթողիկոսին, առարկելով որ իրանք այդպիսի պայման չունեն, և շատ զգալի է իրանց չնչին ուսնիւններից տուրս դուրս գալը:»

ԱՇՏԱՐԱԿ գիւղից մեզ գրում են յունիսի 8-ից: «Աշտարակցիների մեծ մասը պարսպում են այդ գեղործութեամբ, մասամբ հոգաբարձութեամբ, և մասամբ էլի օղիի առևտրով: Գիւղացիների ապրուստի մեծ մասը այդու արդիւնքիցն է լինում, որից տարաբարդաբար, զրկվեցան կարկուտի չընդունելով: Անցեալ ամսի վերջին սաստիկ կարկուտը անխնայ փչացրեց Աշտարակի այգիների թէ խաղողը, և թէ բոլոր ծառաւորները, զիւղացիներից շատերը այդպիսով զրկվեցան ամբողջ տարւոյ ապրուստից: Ծերերը պատմում են, որ համարեա թէ առաջին անգամն է, որ կարկուտից փչանում են ընդհանրապէս այգիները: Միայն ջորենի հունձը փոքր է շատ է առատ է և մեր ժողովրդի միակ միլիթարութիւնը:»

Շարափ օր, յունիսի 24-ին, նախկին Արծրոսնու թատրոնում թատրոնաւորները տալու են մի ներկայացում, բարեհաճական նպատակով, այն է խորովի հայ ուսանողների օգուտին: Կը ներկայացնեն «Այր և Նախապաշարմուճ» պիէտան: Մասնակցողներն են՝ օր. օր. խիթարեան, Մատիւնեան, պ. պ. Հախումեան, Խոջմիքեան, Արդութեան, Միսաքեան և ուրիշները: Ներկայացման երկրորդ մասը կազմված է կոնցերտից, որին կը մասնակցեն՝ օր. Ամիրեան, տ. Յարութեան, պ. պ. Վարդիկեան, Հախումեան և Միսաքեան: Այս անգամ օր. Ամիրեան առաջին անգամ կերպէ հայերէն «Ո՛հ ինչ անոյշ» երգը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՖԻՐԵՍԻԱԿԱՆ ՊԱՐԼԱՄԵՆՏԻ ՊԵՏԱԿԱՆԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Ֆրանսիական պարլամենտի աշակերտական անդամները այս օրերս՝ բոլոր պահպանողականների կողմից դիմացին ընտրողներին մի հրաւերով որը շատ հարուստ է սովորական ֆրանսիական օրը, ինչպէս հնա է գուշակել, ուղղված է հանրապետութեան դէմ: Աւելորդ չէ ծանօթանալ պահպանողականների այդ հրաւերի հետ: Ահա այն:

«Ընտրողներ, Այն կուսակցութիւնը, որ քան տարուց ի վեր իր ձեռքն է առել իշխանութիւնը, — դատաւարութիւն է:

Հանրապետական մեծամասնութիւնը, որ օրենսդրական վերջին երեք շրջաններում ըստ իր ցանկութեան օրում էր քաղում իշխանութիւնից, — դատաւարութիւն է:

Պատգամաւորների ժողովը, որը իրան թոյլ տուեց այնքան սկանդալներ, որը ծածկեց այնքան ղեղձումներ, — դատաւարութիւն է:

Յեղափոխական քաղաքականութիւնը, որը արտաքին աքիզաններին իրանց խոսքերից, դատաւորներին դատարաններից, կրօնը դպրոցից և հիւանդանոցից, պրիսոններին դատարանակից և հայրենիքից, — դատաւարութիւն է:

Հասել է այն ժամը, երբ իր յոյսերի մէջ խաբված երկիրը վշտահար կերպով է նայում այն վեբերի վրա, որ տուել են իր պետական արժանաւորութեան և բարօրութեանը այն անձինք, որոնք խաբում էին երկիրը վերստին ֆրանսիայի և խոստումներով: Տոնկին անաշու արշաւանքը, ահաղին զեֆիլից, երեք միլիարդից աւելի փողաւորութիւնը, չընդունել և պաշտօններ վաճառելը, — որը առիթ եղաւ հանրապետութեան նախադասներից մէկի զլորելուն, — լրտեսութիւնը, մասնակցութիւնը, — այդ բոլորը ամենքի աչքերը բաց արին և օղը ցնդեցին ամենավաղուն ցնորները:

Ընտրողներ, ամենքը էլ, ինչ կարծիքներ և ունենայիք, միայն յանուն Ֆրանսիայի և ազատութեան և կաղնեյք մի խումբ այնպէս, ինչպէս վաղը դուք կաղնեյք էք մի կուսակցութիւն, — Ֆրանսիայի կուսակցութիւն: Յաղթութիւնը:

հաստատ ձեր կողմը կը լինի: Դուք կուղարկէք ապագայ պարլամենտը մեծ մասամբ աղիւս մարդիկ, որոնք իրանց ձեռքը կառնեն կառավարութեան սանձը, բացառապէս հայրենիքի շահերով կը ղեկավարին, և կաղտոն հայրենիքը պարլամենտական ֆիւդալիզմից, որը ճնշում, արատաւորում և աղքատացում է երկիրը: Ընտրողներ, ապառքեան ժամը մօտ է: Նա ձեռք կը բերվի ձեր համբարաշխութեան գնով: Ձեռք ձեռքի առած ղեմներ ուրեմն դէպի կուսի դաշուր դուրսը: Եկեցէ՛ք Ֆրանսիան:»

Այդ հրաւերի տակ ստորագրել են պարլամենտի աշակերտական կուսակցութեան լիազօրները, որոնց մեծ մասը դուքսեր, մարկիզներ և կոմսեր են:

Կարգաւոր այդ գեղեցիկ ֆրանսիայը, ընթերցողը անկասկած կը հարցնի, «Ինչ հետեւեց ուսուցում և ինչ ներգործութիւն գործեց այդ հրաւերը ընտրողների և առհասարակ ֆրանսիացիների վրա:» — Այն, — կը պատասխանենք մենք, ֆրանսիացիներն շատ է կարողացել և շատ է լսել այդպիսի գեղեցիկ, վերստին և ճաճառ ֆրանսիայ, բայց նա այդպիսի ֆրանսիային այլ ևս չէ հաւատում, որովհետեւ այդ ֆրանսիայը ամբողջապէս կ'ընդունի, և նրանց ստորների երեսին ծածկված հաստ ղեմակը ամբողջ Ֆրանսիային յայտնի է:

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐԻԱՅԻՑ

Մուշ, մայիսի 28-ին Անցնենք խօսելու Մուշի կեանքի ուրիշ կողմերի մասին:

Մուշ դպրոց չը կայ, բայց ծագողներ են, միայն յառաջդէմ է Պոլսի Միացեալ ընկերութեան կենտրոնական՝ Ներսիսեան դպրոցը, և Պոլսի Հայուհայր ընկերութեան օրիորդական վարժարանը, որը Միացեալ ընկերութեան հովանաւորութեան տակ է: Պ. Մարեան, որ առաջ ընդհանուր անուշն էր Միացեալ ընկերութեան վարժարանների՝ թէ դպրոցի աշակերտների և թէ բուն մշակների մէջ գտնվի անուն է թողել, բայց տարաբարդաբար մասնութեան զօ՛ր լինելով, աքսորվեցաւ հեռու: Մատնող թիֆլիսեան անունով մէկն է եղած, որը քանիցս անգամ ընկերութեան վարժութիւնից դատաւոր պաշտօն է ուղարկ: Ընկերութիւնը գտնուելով դրա ինչ հոգի ունենալը... մերժած էր միշտ, դրա համար էլ այդ մարդը վրէժխնդիր լինելու համար ղրկում է մատնութիւններ: Այդ թիֆլիսեանը մշակի չէ, արապկերտցի է, և իր չը զիացած բժշկութեամբ մշեցոց բժշկապետն է եղած:

Մի քանի ժամանակ առաջ Հոսմի պապի կողմից մի քանի հարկու ոսկի է եկած եղել Մուշի մէջ հայ կաթողիկոսների եկեղեցի և առաջնորդարան հիմնելու համար: Առաջնորդարանը վաղուց պատրաստ է... Այդ ահագին փողերը, ինչպէս իրանք հայ-կաթողիկոսներ հաւատացնում էին, սրան նրան կաշառք է տրված տեղական հայ-կաթողիկոսների այն ժամանակվայ գերապայծառ կողմից, որին մի հայ երկրաստորի ձեռքով վիրաւորելու դէպքը իր ժամանակին մեծ աղբուրկ հանեց: Ի դէպ պէտք է նկատել, որ այդ անցքի պատճառով Մուշի հայ-կաթողիկոսները վաղուց պատրաստ է... Այդ ահագին փողերը, ինչպէս իրանք հայ-կաթողիկոսներ հաւատացնում էին, սրան նրան կաշառք է տրված տեղական հայ-կաթողիկոսների այն ժամանակվայ գերապայծառ կողմից, որին մի հայ երկրաստորի ձեռքով վիրաւորելու դէպքը իր ժամանակին մեծ աղբուրկ հանեց: Ի դէպ պէտք է նկատել, որ այդ անցքի պատճառով Մուշի հայ-կաթողիկոսները վաղուց պատրաստ է... Այդ ահագին փողերը, ինչպէս իրանք հայ-կաթողիկոսներ հաւատացնում էին, սրան նրան կաշառք է տրված տեղական հայ-կաթողիկոսների այն ժամանակվայ գերապայծառ կողմից, որին մի հայ երկրաստորի ձեռքով վիրաւորելու դէպքը իր ժամանակին մեծ աղբուրկ հանեց: Ի դէպ պէտք է նկատել, որ այդ անցքի պատճառով Մուշի հայ-կաթողիկոսները վաղուց պատրաստ է... Այդ ահագին փողերը, ինչպէս իրանք հայ-կաթողիկոսներ հաւատացնում էին, սրան նրան կաշառք է տրված տեղական հայ-կաթողիկոսների այն ժամանակվայ գերապայծառ կողմից, որին մի հայ երկրաստորի ձեռքով վիրաւորելու դէպքը իր ժամանակին մեծ աղբուրկ հանեց: Ի դէպ պէտք է նկատել, որ այդ անցքի պատճառով Մուշի հայ-կաթողիկոսները վաղուց պատրաստ է... Այդ ահագին փողերը, ինչպէս իրանք հայ-կաթողիկոսներ հաւատացնում էին, սրան նրան կաշառք է տրված տեղական հայ-կաթողիկոսների այն ժամանակվայ գերապայծառ կողմից, որին մի հայ երկրաստորի ձեռքով վիրաւորելու դէպքը իր ժամանակին մեծ աղբուրկ հանեց: Ի դէպ պէտք է նկատել, որ այդ անցքի պատճառով Մուշի հայ-կաթողիկոսները վաղուց պատրաստ է... Այդ ահագին փողերը, ինչպէս իրանք հայ-կաթողիկոսներ հաւատացնում էին, սրան նրան կաշառք է տրված տեղական հայ-կաթողիկոսների այն ժամանակվայ գերապայծառ կողմից, որին մի հայ երկրաստորի ձեռքով վիրաւորելու դէպքը իր ժամանակին մեծ աղբուրկ հանեց: Ի դէպ պէտք է նկատել, որ այդ անցքի պատճառով Մուշի հայ-կաթողիկոսները վաղուց պատրաստ է... Այդ ահագին փողերը, ինչպէս իրանք հայ-կաթողիկոսներ հաւատացնում էին, սրան նրան կաշառք է տրված տեղական հայ-կաթողիկոսների այն ժամանակվայ գերապայծառ կողմից, որին մի հայ երկրաստորի ձեռքով վիրաւորելու դէպքը իր ժամանակին մեծ աղբուրկ հանեց: Ի դէպ պէտք է նկատել, որ այդ անցքի պատճառով Մուշի հայ-կաթողիկոսները վաղուց պատրաստ է... Այդ ահագին փողերը, ինչպէս իրանք հայ-կաթողիկոսներ հաւատացնում էին, սրան նրան կաշառք է տրված տեղական հայ-կաթողիկոսների այն ժամանակվայ գերապայծառ կողմից, որին մի հայ երկրաստորի ձեռքով վիրաւորելու դէպքը իր ժամանակին մեծ աղբուրկ հանեց: Ի դէպ պէտք է նկատել, որ այդ անցքի պատճառով Մուշի հայ-կաթողիկոսները վաղուց պատրաստ է... Այդ ահագին փողերը, ինչպէս իրանք հայ-կաթողիկոսներ հաւատացնում էին, սրան նրան կաշառք է տրված տեղական հայ-կաթողիկոսների այն ժամանակվայ գերապայծառ կողմից, որին մի հայ երկրաստորի ձեռքով վիրաւորելու դէպքը իր ժամանակին մեծ աղբուրկ հանեց: Ի դէպ պէտք է նկատել, որ այդ անցքի պատճառով Մուշի հայ-կաթողիկոսները վաղուց պատրաստ է... Այդ ահագին փողերը, ինչպէս իրանք հայ-կաթողիկոսներ հաւատացնում էին, սրան նրան կաշառք է տրված տեղական հայ-կաթողիկոսների այն ժամանակվայ գերապայծառ կողմից, որին մի հայ երկրաստորի ձեռքով վիրաւորելու դէպքը իր ժամանակին մեծ աղբուրկ հանեց: Ի դէպ պէտք է նկատել, որ այդ անցքի պատճառով Մուշի հայ-կաթողիկոսները վաղուց պատրաստ է... Այդ ահագին փողերը, ինչպէս իրանք հայ-կաթողիկոսներ հաւատացնում էին, սրան նրան կաշառք է տրված տեղական հայ-կաթողիկոսների այն ժամանակվայ գերապայծառ կողմից, որին մի հայ երկրաստորի ձեռքով վիրաւորելու դէպքը իր ժամանակին մեծ աղբուրկ հանեց: Ի դէպ պէտք է նկատել, որ այդ անցքի պատճառով Մուշի հայ-կաթողիկոսները վաղուց պատրաստ է... Այդ ահագին փողերը, ինչպէս իրանք հայ-կաթողիկոսներ հաւատացնում էին, սրան նրան կաշառք է տրված տեղական հայ-կաթողիկոսների այն ժամանակվայ գերապայծառ կողմից, որին մի հայ երկրաստորի ձեռքով վիրաւորելու դէպքը իր ժամանակին մեծ աղբուրկ հանեց: Ի դէպ պէտք է նկատել, որ այդ անցքի պատճառով Մուշի հայ-կաթողիկոսները վաղուց պատրաստ է... Այդ ահագին փողերը, ինչպէս իրանք հայ-կաթողիկոսներ հաւատացնում էին, սրան նրան կաշառք է տրված տեղական հայ-կաթողիկոսների այն ժամանակվայ գերապայծառ կողմից, որին մի հայ երկրաստորի ձեռքով վիրաւորելու դէպքը իր ժամանակին մեծ աղբուրկ հանեց: Ի դէպ պէտք է նկատել, որ այդ անցքի պատճառով Մուշի հայ-կաթողիկոսները վաղուց պատրաստ է... Այդ ահագին փողերը, ինչպէս իրանք հայ-կաթողիկոսներ հաւատացնում էին, սրան նրան կաշառք է տրված տեղական հայ-կաթողիկոսների այն ժամանակվայ գերապայծառ կողմից, որին մի հայ երկրաստորի ձեռքով վիրաւորելու դէպքը իր ժամանակին մեծ աղբուրկ հանեց: Ի դէպ պէտք է նկատել, որ այդ անցքի պատճառով Մուշի հայ-կաթողիկոսները վաղուց պատրաստ է... Այդ ահագին փողերը, ինչպէս իրանք հայ-կաթողիկոսներ հաւատացնում էին, սրան նրան կաշառք է տրված տեղական հայ-կաթողիկոսների այն ժամանակվայ գերապայծառ կողմից, որին մի հայ երկրաստորի ձեռքով վիրաւորելու դէպքը իր ժամանակին մեծ աղբուրկ հանեց: Ի դէպ պէտք է նկատել, որ այդ անցքի պատճառով Մուշի հայ-կաթողիկոսները վաղուց պատրաստ է... Այդ ահագին փողերը, ինչպէս իրանք հայ-կաթողիկոսներ հաւատացնում էին, սրան նրան կաշառք է տրված տեղական հայ-կաթողիկոսների այն ժամանակվայ գերապայծառ կողմից, որին մի հայ երկրաստորի ձեռքով վիրաւորելու դէպքը իր ժամանակին մեծ աղբուրկ հանեց: Ի դէպ պէտք է նկատել, որ այդ անցքի պատճառով Մուշի հայ-կաթողիկոսները վաղուց պատրաստ է... Այդ ահագին փողերը, ինչպէս իրանք հայ-կաթողիկոսներ հաւատացնում էին, սրան նրան կաշառք է տրված տեղական հայ-կաթողիկոսների այն ժամանակվայ գերապայծառ կողմից, որին մի հայ երկրաստորի ձեռքով վիրաւորելու դէպքը իր ժամանակին մեծ աղբուրկ հանեց: Ի դէպ պէտք է նկատել, որ այդ անցքի պատճառով Մուշի հայ-կաթողիկոսները վաղուց պատրաստ է... Այդ ահագին փողերը, ինչպէս իրանք հայ-կաթողիկոսներ հաւատացնում էին, սրան նրան կաշառք է տրված տեղական հայ-կաթողիկոսների այն ժամանակվայ գերապայծառ կողմից, որին մի հայ երկրաստորի ձեռքով վիրաւորելու դէպքը իր ժամանակին մեծ աղբուրկ հանեց: Ի դէպ պէտք է նկատել, որ այդ անցքի պատճառով Մուշի հայ-կաթողիկոսները վաղուց պատրաստ է... Այդ ահագին փողերը, ինչպէս իրանք հայ-կաթողիկոսներ հաւատացնում էին, սրան նրան կաշառք է տրված տեղական հայ-կաթողիկոսների այն ժամանակվայ գերապայծառ կողմից, որին մի հայ երկրաստորի ձեռքով վիրաւորելու դէպքը իր ժամանակին մեծ աղբուրկ հանեց: Ի դէպ պէտք է նկատել, որ այդ անցքի պատճառով Մուշի հայ-կաթողիկոսները վաղուց պատրաստ է... Այդ ահագին փողերը, ինչպէս իրանք հայ-կաթողիկոսներ հաւատացնում էին, սրան նրան կաշառք է տրված տեղական հայ-կաթողիկոսների այն ժամանակվայ գերապայծառ կողմից, որին մի հայ երկրաստորի ձեռքով վիրաւորելու դէպքը իր ժամանակին մեծ աղբուրկ հանեց: Ի դէպ պէտք է նկատել, որ այդ անցքի պատճառով Մուշի հայ-կաթողիկոսները վաղուց պատրաստ է... Այդ ահագին փողերը, ինչպէս իրանք հայ-կաթողիկոսներ հաւատացնում էին, սրան նրան կաշառք է տրված տեղական հայ-կաթողիկոսների այն ժամանակվայ գերապայծառ կողմից, որին մի հայ երկրաստորի ձեռքով վիրաւորելու դէպքը իր ժամանակին մեծ աղբուրկ հանեց: Ի դէպ պէտք է նկատել, որ այդ անցքի պատճառով Մուշի հայ-կաթողիկոսները վաղուց պատրաստ է... Այդ ահագին փողերը, ինչպէս իրանք հայ-կաթողիկոսներ հաւատացնում էին, սրան նրան կաշառք է տրված տեղական հայ-կաթողիկոսների այն ժամանակվայ գերապայծառ կողմից, որին մի հայ երկրաստորի ձեռքով վիրաւորելու դէպքը իր ժամանակին մեծ աղբուրկ հանեց: Ի դէպ պէտք է նկատել, որ այդ անցքի պատճառով Մուշի հայ-կաթողիկոսները վաղուց պատրաստ է... Այդ ահագին փողերը, ինչպէս իրանք հայ-կաթողիկոսներ հաւատացնում էին, սրան նրան կաշառք է տրված տեղական հայ-կաթողիկոսների այն ժամանակվայ գերապայծառ կողմից, որին մի հայ երկրաստորի ձեռքով վիրաւորելու դէպքը իր ժամանակին մեծ աղբուրկ հանեց: Ի դէպ պէտք է նկատել, որ այդ անցքի պատճառով Մուշի հայ-կաթողիկոսները վաղուց պատրաստ է... Այդ ահագին փողերը, ինչպէս իրանք հայ-կաթողիկոսներ հաւատացնում էին, սրան նրան կաշառք է տրված տեղական հայ-կաթողիկոսների այն ժամանակվայ գերապայծառ կողմից, որին մի հայ երկրաստորի ձեռքով վիրաւորելու դէպքը իր ժամանակին մեծ աղբուրկ հանեց: Ի դէպ պէտք է նկատել, որ այդ անցքի պատճառով Մուշի հայ-կաթողիկոսները վաղուց պատրաստ է... Այդ ահագին փողերը, ինչպէս իրանք հայ-կաթողիկոսներ հաւատացնում էին, սրան նրան կաշառք է տրված տեղական հայ-կաթողիկոսների այն ժամանակվայ գերապայծառ կողմից, որին մի հայ երկրաստորի ձեռքով վիրաւորելու դէպքը իր ժամանակին մեծ աղբուրկ հանեց: Ի դէպ պէտք է նկատել, որ այդ անցքի պատճառով Մուշի հայ-կաթողիկոսները վաղուց պատրաստ է... Այդ ահագին փողերը, ինչպէս իրանք հայ-կ

ցարիայի չլիզորովելու համար այդ պատճառով Շվեյցարիան պարտադիր չէ նստում վերջին օրերում որոշվեցաւ նոր փոխառութիւն անել զինւորական ծախսերի համար, և հարկաւոր ժամանակը նա կարող էր լինի իր սահմանները պաշտպանելու համար 300 հազար զինուոր դուրս բերել:

— Սոսկելով կրիտէ կղզու մասին լորդերի ժողովում, Սալըսթրին այն միտքը յայտնեց, որ այդ կղզու գրութիւնը այժմ աւելի լաւ է քան առաջ, և որ երկուդի ոչինչ առիթ չը կայ:

— Բոլոր տեղեկութիւնները երևում է, որ վերադարձը թաղաւորի գահակալութեան քրեական դատարանի յարկաւոր տնտեսութիւնը բաւական չքեղ է եղել: Այդ առիթով բացվել են ցուցահանդէսներ և արձաններ:

— Nord լրագիրը այն միտքն է յայտնում, որ դերմանական և աւստրիական լրագիրները վերջին օրերում յարուցած աղմուկը կապ ունի բոսնային հարցերի հետ, և նախամտածած նպատակով էր:

— Պարիզից գրում են, որ իբրև թէ Տիրարի միջնորդութեան գործունէութեան մէջ վերջին օրերում մի քանի կնճառ հարցեր են երևացել, որոնք կարող են միջնորդութեան համար չլինել թէ չը լինելու հարց յարուցանել:

— Բերլինից գրում են, որ դերմանական կառավարութեան վարմունքը դեպի Շվեյցարիան համակրութիւն չէ դնել նոյն իսկ գերմանական յուսմ:

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՄՆԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԻԵՆՆԱ, 19 յունիսի: Բերլինից հաղորդում են, որ գործարանատէրերի և բանուորների բանակցութիւնները ոչ մի նշանակալի չը հասցրին: Նախադրուած համար զինուորական միջոցներ են ձեռք առնված: Բոսնացու և Ռեքէլուում շարունակվում է մի քանի հազար երկաթուղային և հանրապետ բանուորների գործադուլը: Այստեղ դուրս է ուղարկված:

ԼՈՆԴՈՆ, 19 յունիսի: Երէկ կիրակու անբաւկալիցաւ վերլիամ Օրբայն, այն պատճառով, որ մասնակցել է կապալաւորների միտնդին, որ թէ և ոստիկանութիւնը արգելել էր, բայց կապալաւորները մտերմութեամբ ծաղկեցին: Օրբայնի ձեռքաւորութեանը: Ոստիկանութիւնը յարձակվեց ամբոխի վրա դադանակներով, և շատերն վերջ հասցրեց: Վերադարձների թիւում է պատգամաւոր Պատրիկ Օրբայն: Չարնէ վիլ կայարանում ամբոխը վորձ վորձեց ոյծով աղաղակ վերլիամ Օրբայնին, որին երկաթուղով, ոստիկանութեան հսկողութեան տակ, տանում էին կիծնէլ, բայց ոստիկանները սկսեցին հրացան արձակել և վերադարձին երկու մարդ: Այսօր Օրբայն աղաղակեց ձեռքաւորութիւնից՝ դրաւական ներկայացնելով:—Այսօր Լոնդոն հասան պարսից Շարը և գերմանացոց կայսր Վիլհելմ:

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 20 յունիսի: Այսօր ստորագրութիւն է բացվում կուրսի: Խարկով-Ալտովան, Օրբայնի և կողովով-Վորսկի-Բոսնովան երկաթուղիների 40% օրինակաւորութեան ղեկավարութեանը յայտարարում է, որ Պարիզում կը լինի ալկոսի վերաբերութեամբ միջադաշին կոնգրէս, և օրոտոտի 4-րդ միջև 11-ը առողջապահական կոնգրէս: Այսօր կաղանի տաճարում պատարագ կը լինի զոհադրական մաղթանքի հետ միասին: Սերբիայի Ալեքսանդր I թագաւորի օժան առիթով «Journal de St. Petersburg» լրագիրը Ռուսաստանի կողմից շնորհաւորում է սերբիացոց Ալեքսանդր I թագաւորին նրա օժան առիթով, և ցանկանում է նրան աջող թագաւորութիւն: «Граданинъ» լրագիրը լսել է, որ օգոտոտի վերջին կայսերական Վերսալում նաւը կուղևորվի կոպէնհագէն:

ՕԴԵՍՍԱ, 20 յունիսի: Հիւպատոսների դատարանը, որը գումարված է Կ. Պոլսում, ռուսաց «կոստրոմա» և աւստրիական «Մորա» նաւերի ընդհարման առիթով, որի ժամանակ վերջինը խորտակվեց, — վերջապէս իր զորքը: Չնոյող յանձնաժողովը այն միտքը յայտնեց, որ «կոստրոմա» նաւը միանգամայն մեղաւոր չէ: Դրա հետ միասին, ի նկատի ունենալով այն մշտական վր-

տանդը, որ կայ Բոսֆորով անցնելիս, յանձնաժողովը վճռեց, զիմիկ Սուլթանին և Կ. Պոլսում եղող զեպաւորներին խնդրելով հրատարակել կանոններ, որոնցով զեպաւորներին նաւերը Բոսֆորով անցնելիս Դատարանի վճիռը այս օրերս կը հրատարակվի:

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 21 յունիսի: Երէկ կաղանի մայր եկեղեցում Սերբիայի Ալեքսանդր I թագաւորի օժան առիթով եղած հանդիսաւոր պատարագի և մաղթանքի ժամանակ, աջակողմեան դատում գտնվում էր ամբողջ սերբիական զեպաւորութիւնը: Մաղթանքին ներկայ էր բաղմաթիւ ժողովուրդ, առաւելապէս սերբիացիներ, բոլորներն և խորվատներ: Մաղթանքը կատարվեցաւ պալատական բարեկրօնական ընկերութեան նախաձեռնութեամբ, որը ամբողջութեամբ ներկայ էր: Հրատարակված են պետական բանկի կանոնադրութեան լրացուցիչ կանոնները և փոփոխութիւնը, որով թիւ է տրվում մուրակների և պայմանաժաման օւնեցող դրամական զօկումը: Ներքին ընդունվելով լրացուցիչ յանձնաժողովում այն անձինքները, որոնք ընդունվել հաշիւ ունեն և չունեն, մասնաւոր ընկերութիւնների պետական թղթերի գնելը և ծախելը յանձնողներին հաշուի: Հրատարակված է, որ Ռուսաստանում պատրաստվող 75-ից մինչև 150 լուցկիներ պարունակող տուկիւրից 1/2 կոպէկ ակնիկ վերցնել, 150-ից մինչև 225 լուցկիները—3/4 կ., արտասահմանից բերածները, որոնք պարունակում են 75-ից մինչև 150 լուցկիներ—1 կոպէկ, 150-ից մինչև 225 լուցկիները—1 1/2 կոպէկ:

ԿԻՂ, 21 յունիսի: Երէկ, կեսօրից յետոյ, «Հոհնցօլերն» նաւը վիւլէլմ կայսրի և իր ավիտայի հետ ճանապարհ ընկաւ:

ՎԻԵՆՆԱ, 21 յունիսի: «Neue Presse» լրագիրը հաղորդում է, որ գաղտնի կոնսիտորիայից յետոյ սպալը խորհրդակցեց մի քանի ժամ բոլոր կարդինալների հետ, մի և նոյն ժամանակ յայտնեց, որ պատերազմի դէպքում նա վատիկանի ղրութիւնը վտանգաւոր է համարում: Լուրերն նայելով, սպալը պատերազմն անխառնափելի է համարում և արդէն Սպանիայի հետ համաձայնութիւն կայացրեց Տուր քաղաքը տեղափոխվելու վերաբերմամբ:

ԲԵՂԳԻՅԱ, 21 յունիսի: Թագաւորի օժանը տեղի ունեցաւ ինդանիստների որոտի և ուրախութեան աղաղակների հետ միասին, և Թագաւոր կայսրի ներկայացուցչի և բարձր աստիճանաւորների ներկայութեամբ:

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 21 յունիսի: Շատ լրագիրներին հաղորդած լուրերի առիթով, այն մասին, որ իբրև թէ ռուսաց զորագունների Զ-րդ դիւի պատգամաւորները հրամարկեցին միանալու ի պատիւ Գերմանիայի առաջադրված կենացին, զինուորական զլխաւոր վարչութիւնը հաղորդում է, որ այդ պատգամաւորութեան օֆիցերները սպանելու, միւս օֆիցերների չորհանում իրանց պահում էին շատ սիրալիր և վերին աստիճանի քաղաքավար կերպով, և ոչ թէ միայն յիշեալ դէպքը տեղի չէ ունեցել, բայց բոլոր ամեն տեսակ կենացների ժամանակ ռուս օֆիցերները միասնելի հետ հաւասար կերպով մասնակցում էին, և ոչ մի ընկերական ժողովից չեն հեռացել ոչ վաղորդ և ոչ թէ ցոյց անելու դիտաւորութեամբ:

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 21 յունիսի: Ժողովրդական լուստարութեան միութեան բացակայութեան ժամանակ, միութեան լուստարութեան կառավարելը յանձնված է իշխան վարչականութեան: Պետական խորհուրդը որոշել է, որ ղեկավարների զլխաւորները պէտք է ունենան միջնակարգ դպրոցների ուսման ցենը և ամենաթիւը 25 տարեկան հասակ: Այն նախադիւր, որ վերաբերում է նշանակելով հաշտարար դատարաններ կարգելուն՝ այն տեղեւորում, ուր նշանակվում են ղեկավարի զլխաւորներ, — հաւանութիւն է գտել Նրոտեալ դատարանների իրաւասութեան տանաւաւաւակելու նախագիծը: Հրատարակված է: Շատ կարեւոր գործերը կը ընկնեն դատաստանական պալատներում: զաւարկարդային ներկայացուցչներ մասնակցութեամբ: Դատաստանական պալատները մեծացնելու են 12 անդամով և 8 պրօկուրորների օգնականներով:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՐԳԻ ԲՈՐՍՍԱ
Յունիսի 20-ին
Լոնդոնի վրա 10 ֆունտ արծէ — 97 ր. 25
Բերլինի վրա 100 մարկ — 47 ր. 50

Փարիզի վրա 100 ֆրանկ	38	>	40
Ռսկի — արծէ	7	>	73
Մաքսային կուպոններ	154	>	25
Արծաթ	1	>	13
Բոսնային դիւլցոններ	5 3/4	>	6 3/4
Պետական 5% տոմս 1-ին շրջանի	99	>	12
— 2-րդ	98	>	87
— 3-րդ	98	>	62
— 4-րդ	98	>	62
— 5-րդ	98	>	62
— 6-րդ	98	>	62
Նոր 4% — 1-ին շրջ.	98	>	62
Արեւելեան 5% փոխառութիւն	99	>	12
— 2-րդ	99	>	—
— 3-րդ	99	>	—
Ներքին 5% առաջին փոխառութիւն	269	>	—
— կերբորդ	244	>	—
5 1/2% ըէնտա	102	>	75
Ռսկայ րէնտա	172	>	—
Եթեբորդ կոնսոլիդ. փոխառ.	140	>	50
Նոր երկաթուղային ըէնտա	99	>	—
5% զրաւակաւ թղթեր կալուած.	—	>	—
փոխ. կրեդ. ընկ. մտա.	149	>	25
— թղթաւոր.	93	>	50
Գրաւ. թղ. Աղն. բանկի	98	>	—
Կրեդական բանկի	102	>	25
6% զրաւ. թղ. Թիֆլիսի—27 և 43 տ.	—	>	—
— Բուխարսի—18 և 43 տ.	—	>	—
Ս. Պետերբուրգի քաղաքային օրիւ- գացիաներ	95	>	—
Եթեբորդ քաղաք. օրիւգացիաներ.	94	>	—
Օգէսայի	95	>	25
Թիֆլիսի քաղաք. կրեդ. ընկ. օրի.	—	>	—

Ս. Պետերբուրգի բոսնայի տրամադրութիւնը հանդարտ է:

ԽՄԲԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԻՑ

ՇՈՒՇԻ. *** Ժընէվից հաղորդած տեղեկութիւնները ձեր ատած պարոնի պրածը չէ, և մենք նրանից վերջին ժամանակներս որ և է նամակ կամ տեղեկութիւն չունենք:

ԳԵՐԲԵՆՏ. Հայ օրիորդ: Առանց ստորագրութեան ուղարկած նամակները ոչ թէ միայն չեն տպագրվում, այլ և մնում են առանց կարգադրվելու: Թղթակցութիւնների տակ պէտք է լինի զբոլոր անունը, ազգանունը և հասցեն:

ԱԼԷԿՍԱՆԴՐՈՎՈՎ. Ս. Տ. Չեր բողոքը միանգամայն արդարացի է: Տպագրել անկարող ենք:

ԳԱՆՁԱԿ. Ն. Տ. Ն. Ստացանք ձեր պատասխանը: Նոյն իսկ այժման մեծութեան պատճառով չենք կարող տպագրել: Եթէ համաձայն էք, կը տպագրենք միայն փաստական մասը, մնացածները դուրս գցելով: Ուրեմն ձեր պատասխանը «Մշակի» էջերում տպագրելը պահանջում է փոփոխութիւններ անել, հակառակ ձեր յայտնած ջանքերին:

Ժամանակաւոր խմբագիր Յ. ՏԵՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆՑ

Հրատարակիչ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՄԵՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ե Ր

ԵՐԵՒԱՆԻ ԹԵՄԱԿԱՆ ԴՊՐԱՆՈՑԻ ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ
Հրաւիրում է երկու բարձրագոյն կրթութիւն ստացած ռուսաց լեզուի, ընդհանուր պատմութեան և ընդհանուր աշխարհագրութեան դասերի համար, և երկու հմուտ մանկավարժ երկրորդ նախակրթարանի երկու գուղընթացների համար: Առաջինների վարձատրութիւնը պայմանաւոր է, իսկ երկրորդներինը հինգ հարկաւորական ընդլի: Ցանկացողները, ներկայացնելով իրանց ռուսական վկայագրերը, թող զիմեն դպրանոցի տեսչին հետեւեալ հասցեով՝ Эриванъ, Доктору Арутюнянцу.

1—8

1822 թվականից գոյություն ունեցող և 20 մեդալների ու պատուաւոր դիպլոմների արժանացած

1865 թ.

1882 թ.

ԱՊԱԿԵԼԵՆԻ, ԲԻՐԵՂԻ ԵՒ ՊԱՏՈՒՀԱՆԻ ԱՊԱԿԵՆԵՐԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

26 թիւ

ԻԿՆԱՏԻ ԴՈՐԴԼԻՉԿԱ ՓԻՐՄԱՅԻ

որի պահանքները գտնվում են ՎԱՐՇԱՎԱ, Сенаторская, № 19 и Грабичная, № 6 ԼԻԻԲ-ԼԻՆ, 109 և ԲԵՐԼԻՆ ԼԻՏՈՎՍԿԱ քաղաքներում:

Առաջարկում է իր պատրաստած իրեղեններ, այսինքն ամեն տեսակի հարկ և ողորկ ապակիներ, նոյնպէս և գոհարանման և բիրեղանման ապակիներ, սեղանի պիտոյներ, ծաղկամաններ, սրտակներ, զեղաւաճառաւորան անոթներ, լամպայի պիտոյներ և լուսամուտի ապակիներ, որ պատրաստում են բելգիական և ֆրանսիական եղանակով:

ԲՈՂՐՆ ԵՒ ՄԱՏՁԵԼԻ ԳՆԵՐՈՎ:

1—4 (Հ)

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԹԻՒՆԵՐԻ ԵՒ ԱՐԴԻԻՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱՐԱՆ 9.000.000 ՐՈՒՐԼՈՒՅ ԱՆԵԼԻ Է:

ՍՄԵՆԱՄԵԾ ԵՒ ՄԻԱԿ ՀԱՅՐԵՆԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ, ՈՐԸ ԲԱՅԱՌԱՊԵՍ ԶԲԱՂՎԱԾ Է

ԿԵԱՆԲԸ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԼՈՎ՝ ՓՈՒՍԴԱՐԱՍ ՍԿԶՐՈՒՆԵՐԻ ՎՐԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒՄ Է

- 1) ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԹԻՒՆԵՐ՝ ապահովագրվածի մահվան դէպքում:
- 2) ԴԻԱՄԱԳԼՈՒԹԵՐ ՑՄԱՀ՝ ձերութիւնը ապահովելու և աղջիկներին օժիտ ապրել համար:
- 3) Մշտական արդիւնները, այրիների թշանկները, թաղման փողերը և այլն: Սակագները և մանրամասն բացատրութիւնները տրվում և ուղարկվում են ձերարար:

Գործակալութիւնը բացված է Ալեքսանդրապոլում և վերջիւնի քաղաքային-սարայում, № 4: Ալեքսանդրապոլում գործակալ նշանակված է Կ. Ի. Ապոսեփ:

1—3

Դիւաւոր գործակալութիւնը Թիֆլիսում, վերլամնիւսկայա փողոց, տուն № 24:

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱԶՆԱԿԱՆՆԵՐԻ ԲԱՆԿԻ ԹԱՐՏՈՒՄ

Կիրակի, յունիսի 25-ին

Պ. ՊԱՐՈՆ-ՍԱՐԳՍԵԱՆ,

մանանկեղաններ երդիչ պ. ԱՄԻՐՔԱՆԱՆԻ, օր. Վարդանու, տ. Զարէի, պ. պ. Աշայեանի, Մի-րաղեանի, Ծովակի և այլոց կը ներկայացնէ

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԲԺԻՇԿ

Դրամ 5 արաւուածով հեղ. Ա. Բորժոնի Աղէնների

Ներկայացման վերջում կը լինի դաւելտ.—պ. Ամիրջանեան կերպէ, պ. Միրազեան կը պատմէ, պ. Ամիրջանեան կերպէ և պ. Աղայեան կը կարգայ: Սիկրն է հիշող 8 1/2 ժամին: Տոմարները վաղորդ թէ ներկայացման օրը կարելի է ստանալ կասապուս: Տեղերի գինը սովորական

2—2